

Тематски зборник
ИЗАЗОВИ РЕГИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ
Прво издање
https://doi.org/10.18485/isimod_izregb.2025

Издавач
Институт за стратегијска
истраживања

За издавача
Директор
Проф. др Драган Станар

Главни и одговорни уредник
Пуковник др Милован Суботић,
виши научни сарадник

Рецензентска комисија
Проф. др Драган Станар
Проф. др Марија Ђорић
Пуковник др Милош Миленковић,
научни сарадник

Језички редактор
Јасмина Сенић

Суиздавач
Медија центар „Одбрана”

За суиздавача
Директор
Пуковник доц. др Миљан Милкић

Редакција „Војна књига”
Књига број 2726
Едиција *Зборници*

Начелник Одељења за издавачку
делатност – Редакција „Војна књига”
Горан Јањић, дипл. инж.

Главни графички дизајнер
Александра Капор

Коректор
Слађана Грба

Тираж: 150 примерака

Штампа: Војна штампарија, Београд

ISBN 978-86-81121-41-2 (Институт за стратегијска истраживања)
ISBN 978-86-335-0916-9 (Медија центар „Одбрана”)

Предња корица:
Зграда бившег ЦК СКЈ, погођена у НАТО бомбардовању 1999. (Срђан Лукић)

Copyright © Институт за стратегијска истраживања, 2025.

Одрицање од одговорности: Аутор(и) сваког поглавља у овој публикацији искључиво су одговорни за његов садржај; налази, тумачења и закључци изнети у поглављима представљају ставове аутора и не одражавају мишљења уредника, рецензента, чланова уредничког одбора, издавача или било кога другог ко је учествовао у стварању, производњи или дистрибуцији ове публикације.

Ово дело је лиценцирано под Creative Commons лиценцом: Ауторство-некомерцијално 4.0 Међународна лиценца (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

Disclaimer: The author(s) of each chapter appearing in this publication is/are solely responsible for the content thereof; the findings, interpretations and conclusions expressed in the chapters are those of the authors and do not reflect the view of the editors, reviewers, editorial board members, the publishers or anyone else involved in creating, producing or delivering this publication.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

РЕЧ УРЕДНИКА

Савремени приступ глобалној, регионалној и националној безбедности захтева никад већу мултидисциплинарност у проучавању процеса и појава од значаја за све небезбеднији и нестабилнији свет у којем живимо. Стога комплексност, узајамна испреплетаност и непрекидна динамика промена садржаја, форми, актера, као и локалитета на којима се ови процеси одигравају, представљају оквир у којем је нужно идентификовати најзначајније безбедносне изазове земаља Западног Балкана. Имајући у виду да се сложени процеси од значаја за безбедност земаља региона налазе у значајном корелативном односу са земљама чланицама Европске уније, локацијско одређење проблема истраживања ће, на страницама ове публикације, бити посматрано „одозго надоле,” тј. биће анализирани безбедносни изазови са којима се суочава Унија и начин на који утичу на регион, који остаје као главно локацијско одредиште истраживања.

На простору Балкана, на којем се укрштају стратегијски интереси средње Европе, Евроазије, атлантског и исламског света, државе се и даље суочавају са бројним тешко решивим безбедносним изазовима. Домети европских интеграција су показали променљив смер у безбедносном консолидовању овог простора у условима у којима различите геополитичке аспирације додатно усложњавају балкански безбедносни миље. Нерешен статус Косова и Метохије представља доминантан извор нестабилности региона, који генерише бројне безбедносне проблеме. Овај простор под међународним протекторатом у суштини представља недовршену државу са изразито slabим институцијама. Опстајање екстремног национализма и промоција пројекта „Велика Албанија”, као и неспремност Приштине да испуни одредбе потписаних, посебно Бриселског споразума, представљају озбиљну препреку постизању крајњег и дугорочно одрживог споразума.

Нестабилност региона чине и политичке прилике унутар Босне и Херцеговине, које намећу озбиљне проблеме у функционисању државних институција. Актуелан и нимало безазлен безбедносни проблем држава Балкана јесу миграције, имајући у виду да се регион налази на једној од најфреквентнијих миграционих рута према државама Западне Европе, као и одсуство интегралног европског приступа на решавању овог питања. Инвазија Русије на Украјину и ратни сукоб који улази у четврту годину трајања додатно су (на рефлексиван начин) отежали позицију западнобалканских држава, понајпре Р. Србије. Снажан избеглички талас из постсовјетског простора, уз пад економских параметара и све израженију кризу енергената, додатни су изазови, како за Европу тако и за регион иначе оптерећен бројним нагомиланим проблемима из ближе прошлости.

Узимајући у обзир да је савремена безбедност услед глобализације недељива и у анализама, а свакако и у пројекцијама, готово да није могуће избећи глобално посматрање савремених безбедносних изазова. Са становишта предмета истраживања, глобална сцена је посматрана кроз интензитет, вредносна одређења, форме и садржаје деловања глобалних и регионалних сила која су од значаја за европске и регионалне безбедносне изазове. Следеће просторно одређење јесте Европа, тачније онај њен највећи део који припада Европској унији. У ужем, и у овом истраживању уједно локацијски тежишном простору, пажња се усмерава на регион Западног Балкана, тачније на пет земаља региона које још увек нису постале део Европске уније. Имајући у виду да се сложени процеси од значаја за безбедност земаља региона налазе у значајном корелативном односу са земљама чланицама Европске уније, локацијско одређење проблема истраживања ће бити посматрано „одозго надолу,” тј. биће анализирани безбедносни изазови са којима се суочава Унија и начин на који утичу на регион, који остаје као главно локацијско одредиште истраживања.

Сагледавајући сложену геополитичку ситуацију са испољеним, често сукобљеним, интересима великих сила и интересних група, подржану захухталом глобализацијом и техничко–технолошком револуцијом, произилази проблемско питање идентификације и одређења кључних безбедносних изазова пред којима се Р. Србија и регион Западног Балкана налазе.

Имајући у виду ниво узајамности и комплементарности различитих чинилаца, процеса и актера који тангирају безбедност западнобалканских земаља, на страницама овог издања су, из угла компетентних истраживача, анализирани најзначајнији изазови пред којима се реги-

он налази. Геостратешки наступ САД на Балкану – између традиције и савремених изазова, анализиран је у тексту колеге Вељка Благојевића. Изазове из агенде енергетске (не)безбедности, која постаје све присутнија варијабла у проучавању ширег безбедносног контекста, обрадио је колега Игор Баришић. Актуелна анализа посматрања Србије као руског савезника долази нам из пера колеге Милана Игрутиновића. Теме спољнополитичког наступа Турске на Балкану, као и њеног ревизионистичког потенцијала према Балкану, обрађују колеге Милинко Врачар и Душан Спасојевић. Концепт стратегије спољашњег уравнотежавања у савременој политичкој теорији међународних послова нам објашњава колега Игор Пејић. Актуелном миграторном проблематиком, у светлу све секуритизованијег погледа на феномен, бави се Милован Суботић, док улогу корупције западнобаканских држава анализира Милан Милутиновић. Међународним углом посматрања у контексту потенцијалних америчких СААТSA санкција према Србији, бави се Александар Богићевић. Могуће одговоре из домена паметне и меке моћи на актуелне безбедносне изазове региона доноси нам Мирослав Митровић док колегиница Марија Вукадиновић проблематизује еколошку дипломатију као инструмент јачања регионалне сарадње. Трагање за актуелним безбедносним изазовима и потенцијалним одговорима на њих, заокружује Драган Бојанић бавећи се изазовима из корпуса оних који супремирају заштиту критичних инфраструктура земаља региона.

Користим ову прилику да се захвалим уваженим колегиницама и колегама Института за стратегијска истраживања, Института за међународну политику и привреду, Института за европске студије, Факултета безбедности и Факултета за право, безбедност и менаџмент, Универзитета Унион - Никола Тесла, на посвећености и трпеливости која је била неопходан пратилац настанка овог издања.

Конечно, захвалност дугујем и рецензентима, уваженим професорима Драгану Станару и Марији Ђорић, те уваженом колеги пуковнику др Милошу Миленковићу на посвећеном читању рукописа и вредним сугестијама које су значајно допринеле да текстови у овом тематском зборнику оправдају аспирацију издавача.

Уредник
руководилац пројекта
п у к о в н и к
др Милован Суботић, виши научни сарадник

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ
ИНСТИТУТ ЗА СТРАТЕГИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА
Београд, Вељка Лукића Курјака 1
e-mail:isi@mod.gov.rs www. isi.mod.gov.rs

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

351.861(4-12)(082)
327(4-12)(082)

ИЗАЗОВИ регионалне безбедности : тематски зборник радова / [главни и одговорни уредник Милован Суботић]. - 1. изд. - Београд : Институт за стратегијска истраживања : Медија центар „Одбрана“, 2025 (Београд : Војна штампарија). - 319 стр. : табеле и граф. прикази ; 24 см. - (Редакција „Војна књига“ / [Медија центар „Одбрана“]. Едиција Зборници ; књ. бр. 2726)

Тираж 150. - Стр. 9-11: Реч уредника / Милован Суботић. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Summaries.

ISBN 978-86-81121-41-2 (ИСИ)
ISBN 978-86-335-0916-9 : МЦО

а) Безбедносни систем -- Југоисточна Европа -- Зборници б) Међународни односи -- Југоисточна Европа -- Зборници

COBISS.SR-ID 166211337